

Intervenció Social i Comunitària

Codi: 102565
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Leonor Maria Cantera Espinosa
Correu electrònic: leonor.cantera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura. Es recomana haver cursat l'assignatura Psicologia Social Aplicada (1er semestre / 4t curs).

Objectius

- Articular les dimensions teòriques i pràctiques de la intervenció social i comunitària.
- Proporcionar una visió general i interdisciplinària dels desenvolupaments teòrics i metodològics de la intervenció social i comunitària.
- Capacitar en l'ús de la caixa d'eines tècniques d'intervenció i avaluació en l'àmbit social i comunitari.
- Relacionar intervencions, programes i projectes amb el context sociocultural i històric en el que es desenvolupen.
- Propiciar un espai de sensibilització i reflexió sobre: Persona, comunitat i intervenció social.
- Introduir la incorporació i anàlisi de la perspectiva de gènere en la definició i proposta de resolució de les problemàtiques socials.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar i interpretar els resultats de l'avaluació.
- Analitzar les demandes i les necessitats de persones, grups o organitzacions en diferents contextos.
- Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
- Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
- Definir els objectius i elaborar el pla d'intervenció en funció del propòsit d'aquesta intervenció (prevenció, tractament, rehabilitació, inserció, acompanyament).
- Dominar les estratègies i les tècniques per involucrar en la intervenció les persones destinatàries.
- Elaborar i redactar informes tècnics sobre els resultats de l'avaluació, la recerca o els serveis sol·licitats.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.

- Proposar i negociar les prioritats, les metes i els objectius de la intervenció amb els destinataris.
- Reconèixer i apreciar les valoracions externes sobre la pròpia actuació.
- Reconèixer les limitacions pròpies i de la disciplina, en els diferents àmbits de la pràctica professional.
- Treballar en equip.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar casos concrets d'aplicació de les metodologies participatives d'intervenció psicosocial.
2. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
3. Analitzar críticament les aproximacions a l'elaboració de plans d'intervenció del camp de la intervenció psicosocial.
4. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
5. Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
6. Aplicar els coneixements teòrics a demandes i a diagnòstics de necessitats concretes, tenint en compte les persones destinatàries.
7. Comparar la informació provinent de diferents tècniques de recollida d'informació sobre demandes i necessitats socials.
8. Comunicar de manera inclusiva, evitant un ús sexista o discriminatori del llenguatge.
9. Contrastar diferents maneres d'elaborar informes tècnics d'avaluació en el camp de la intervenció psicosocial.
10. Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
11. Distingir diferents aproximacions per a elaborar plans d'intervenció en el camp de la intervenció psicosocial.
12. Elaborar informes tècnics sobre processos d'avaluació en contextos diversos, a partir de l'estudi de casos.
13. Elaborar possibles estratègies i tècniques d'implicació de les persones destinatàries en processos d'intervenció social.
14. Identificar les implicacions socials, econòmiques i/o mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
15. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
16. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
17. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
18. Prendre consciència de la centralitat de les persones destinatàries en tots els processos d'intervenció social.
19. Proposar formes d'avaluació dels projectes i accions de millora de la sostenibilitat.
20. Proposar noves maneres de mesurar la viabilitat, èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
21. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
22. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
23. Proposar projectes i accions viables que potenciïn els beneficis socials, econòmics i/o mediambientals.
24. Reconèixer els principis i les metodologies participatives d'intervenció psicosocial.
25. Reconèixer i apreciar les valoracions externes sobre la pròpia actuació.
26. Reconèixer les limitacions pròpies i de la disciplina, en els diferents àmbits de la pràctica professional.
27. Reconèixer les possibles dificultats en la incorporació de les persones destinatàries en les intervencions psicosocials.
28. Reconèixer metodologies de negociació de la demanda i detecció de necessitats en el camp de la intervenció psicosocial.
29. Seleccionar i organitzar els resultats substantius d'un procés d'avaluació.
30. Sintetitzar propostes de millora a partir d'una avaluació.
31. Treballar en equip.
32. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
33. Valorar diferents usos de les eines teòriques i metodològiques de les perspectives participatives en la planificació de la intervenció psicosocial.
34. Valorar els resultats d'un procés d'avaluació.

35. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
36. Valorar tècniques que permeten detectar necessitats i demandes en diferents contextos socials.

Continguts

- Bloc I: Perspectives i metodologies d'intervenció social i comunitària.
Conceptes fonamentals de la intervenció social i comunitària
Perspectives dirigides i participatives d'intervenció
- Bloc II: Anàlisi de la demanda i mètodes de diagnòstic.
Demandes institucionals i socials i processos de negociació de la demanda
Conceptes fonamentals i tècniques de diagnòstic psicosocial
- Bloc III: Objectius i prioritats de la intervenció.
Processos comunitaris en la definició i priorització de les problemàtiques a intervenir
Definició i redacció d'objectius d'intervenció
- Bloc IV: Pla d'intervenció.
Plans d'actuació. Resultats esperats. Disseny d'activitats
Calendarització i pressupostos en els plans d'intervenció
- Bloc V: Avaluació.
Principis fonamentals de l'avaluació psicosocial
Avaluació de resultats i de processos comunitaris

Metodologia

L'assignatura s'imparteix en un grup gran i en grups petits. Això es concretarà en els següents tipus de docència i activitats:

- Sessions del grup sencer:
 - Classes magistrals impartides per la professora, pel desenvolupament d'elements teòrics de l'assignatura (sessions de 2 hores).
 - Exposicions a càrrec de grups d'estudiants (sessions de 2 hores).
- Sessions mig grup. desenvolupament d'un projecte d'intervenció a partir de la definició d'una problemàtica (6 sessions de 2 hores)

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
D1. Sessions Teòriques	24	0,96	1, 3, 6, 7, 11, 24, 28, 29, 30, 33, 34, 36
D2. Sessions de treball en grup	10	0,4	1, 3, 6, 7, 11, 24, 28, 31, 33, 36
D3. Tutories presencials	2	0,08	9, 12, 25, 26
Tipus: Supervisades			

S1. Selecció i adequació de material pel treball	22	0,88	5, 26, 32
Tipus: Autònomes			
A1. Elaboració d'informe individual	17	0,68	5, 9, 12, 26, 29, 30, 34
A2. Elaboració de treballs en grup	45	1,8	1, 3, 6, 7, 11, 24, 26, 28, 31, 32, 33, 36
A3. Preparació de presentacions orals	15	0,6	7, 25, 28, 31, 36
A4. Recerca de casos	15	0,6	31, 32

Avaluació

Presentacions Orals

Presentar en grup i utilitzant la confecció d'un power point o d'altre eina de presentació oral (vídeo, jocs, drama, etc.) una de les temàtiques de l'assignatura: anàlisi de la demanda i mètodes de diagnòstic, objectius i prioritats de la intervenció, pla d'intervenció o avaluació. Aquesta presentació ha de contenir elements teòrics, exemplificats mitjançant un projecte d'intervenció en marxa. Per això caldrà conèixer -a través d'una entrevista- el treball d'intervenció fet en un context real. L'exposició també haurà de contenir el disseny i desenvolupament d'un exercici de Dinàmica de grups que sigui adient amb el tema tractat.

Evidències

- Presentació oral d'una de les temàtiques de l'assignatura.
- Lliurament al moodle de l'assignatura de la presentació feta a classe, material sobre l'experiència d'intervenció presentada i de la memòria de la dinàmica realitzada

Treball en grup

- Buscar un cas d'intervenció social i comunitària a partir de diferents eixos temàtics com ara: Convivència, Relacions de gènere, Tecnologies de la Informació i la Comunicació o Habitatge.
- Elaborar un projecte d'intervenció amb les diferents fases.

Evidències

- Presentació oral dels projectes d'intervenció social i comunitària trobats
- Presentació per escrit del projecte dissenyat amb la identificació de les parts d'una intervenció.
- Presentació oral dels projectes dissenyats.

Treball individual

Elaboració d'un portfoli amb la sistematització de cadascuna de les sessions de grup sencer, incloent els elements teòrics més rellevants de cadascun dels blocs mitjançant un mapa conceptual (Bloc I: Perspectives i metodologies d'intervenció social i Comunitària; Bloc II: Anàlisi de la demanda i mètodes de diagnòstic; Bloc III: Objectius i prioritats de la intervenció; Bloc IV: Pla d'intervenció; i Bloc V: Avaluació) i la descripció i anàlisi tant del exemple exposat com de la dinàmica feta en l'exposició a càrrec de cada grup d'estudiants. Per això és obligatori assistir al menys al 80% de les classes.

Evidències

- Presentació d'un treball individual d'integració dels elements teòrics i pràctics de l'assignatura.

Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació respondran als objectius que l'activitat o prova proposada vulguin complir, la competència o competències que es vol aconseguir i el grau de rellevància (percentatge de la nota final) que

tingui el treball demanat. Es valorarà sempre la solidesa argumentativa, ús de referències bibliogràfiques i la claretat expositiva.

No es preveu que l'alumnat de 2^a o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Regles del sistema d'avaluació

Assignatura superada: Es considerarà superada l'assignatura si l'estudiant obté una nota mitjana superior a 5 en el conjunt de les proves d'avaluació

Avaluable: Es considerarà avaluable l'estudiant que hagi presentat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior 40% del total de l'assignatura. Perquè les Ev1 i Ev2 siguin computades, és necessari haver realitzat les dues. L'estudiantat que no faci una de les dues evidències No tindrà superades les evidències 1 i 2.

No avaluable: Es considerarà No avaluable el fet que encara que l'estudiant hagi presentat varies proves el pes total en relació amb el conjunt de l'assignatura sigui inferior al 40%.

Recuperació: Pot optar l'alumnat que al llarg de l'avaluació continuada hagi realitzat evidències amb un pes igual o major a 2/3 de la qualificació total i hagi obtingut una nota mitjana inferior a 5 punts. L'estudiant podrà tornar a presentar o bé l'informe del treball grupal o bé la presentació oral, que podran lliurar-se individualment o en grup. També podrà tornar a presentar el treball individual.

Procediment revisió de proves: La revisió i posterior avaluació numèrica de les activitats i proves proposades i demanades a classe seran fetes pel professorat responsable de l'assignatura.

Tractament de casos individuals: En cas de que l'alumne/a tingui alguna discrepància entre l'avaluació rebuda i les seves expectatives; el/la professor/a responsable haurà de parlar, revisar i raonar sobre la fonamentació de l'avaluació obtinguda. En casos que tinguin a veure amb raons de pes que justifiquen l'absència, retard o no lliurament d'uns dels treballs proposats amb caràcter valoratiu o alguna anomalia presentada durant la realització de les proves, el professorat responsable utilitzarà el propi criteri per tal d'arribar a bon termini.

Pautes Avaluació Facultat de Psicologia:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev1. Exposicions en grup (setmanes 5, 7, 10 i 12)	25	0	0	4, 7, 8, 10, 16, 17, 25, 28, 31, 36
Ev2. Treball grupal. Disseny d'un projecte d'intervenció (setmana 15)	40	0	0	1, 3, 6, 7, 10, 11, 13, 15, 18, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 36
Ev3. Treball individual. Portfoli (setmana 18)	35	0	0	2, 5, 9, 10, 12, 14, 19, 20, 23, 26, 29, 30, 34, 35

Bibliografia

- Barrero Cuellar, E. (2015). *Del discurso encantador a la praxis liberadora. Psicología de la liberación. Aportes para la construcción de una psicología desde el Sur.* (Edición di). Ediciones cátedra libre. http://www.alfepsi.org/wp-content/uploads/2015/07/PSICOLOGIA_DE_LA_LIBERACION.pdf
- Barrero Cuellar, E. (2017). La psicología como engaño. In *Ed. Cátedra Libre*. http://www.catedralibremartinbaro.org/pdfs/libro_psicologia_como_engano.pdf

- Cantera Espinosa, Leonor M. (2002). La relación asistencial como interacción social. In M. T. López Beltrán, M. J. Jiménez Tomé, & G. B. E. M^a (Eds.), *Violencia y Género* (primera ed, pp. 391-397). CEDMA.
- Cantera, Leonor M. (2004) Ética, valores y roles en la intervención comunitaria. En L. Cantera, J. Herrero, M. Montenegro y G. Musitu. *Introducción a la psicología comunitaria*. Barcelona: EdiUOC. Pp. 249-252.
- Cantera, Leonor M., & Cantera, Frances M. (2014). El auto-cuidado activo y su importancia para la Psicología Comunitaria. *Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad*, 13(2), 88-97.
<https://doi.org/10.5027/psicoperspectivas-Vol13-Issue2-fulltext-406>.
- Colectivo IOE (1993). "Investigación Acción Participativa: Propuesta para un ejercicio activo de la ciudadanía." Disponible en: www.nodo50.org/ioe
- Cortès, Ferran y Llobet, María (2006). La acción comunitaria desde el trabajo social. En X. Úcar y A. Llena (Coords.). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Editorial Grau. Pp. 131-156.
- Fantova, Fernando (2007). Repensando la Intervención Social. *Documentación Social* # 147: 183-198.
- Llor, Antoni y Borràs, Teresa (Coord.) (2013). *Apuntes para la promoción de intervenciones con Pares. Reducción de daños y riesgos relacionados con el uso de drogas*. Barcelona: Grup Igia.
- Martí, Joel (2000). La investigación acción participativa. Estructura y fases. En T. Villasante, M. Montañés y J. Martí (coords.). *La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía 1*. Madrid: El viejo Topo. Pp. 73-117.
- Martín, Pedro (2001). Mapas sociales: método y ejemplos prácticos. En T. Villasante, M. Montañés y P. Martín (coords.). *Prácticas locales de creatividad social. Construyendo ciudadanía 2*. Madrid: El viejo Topo. Pp. 91-113.
- Montenegro, Marisela (2004). Comunidad y bienestar social. En L. Cantera, J. Herrero, M. Montenegro y G. Musitu. *Introducción a la psicología comunitaria*. Barcelona: EdiUOC. Pp. 43-72.
- Montenegro, Marisela (Coord.) (2009). *Avaluació i Intervenció Psicosocial*. Barcelona: EdiUOC..
- Montenegro, Marisela (Coord.) (2011). *Intervenció Social. Controvèrsies teòriques i metodològiques*. Barcelona: EdiUOC..
- Montenegro, M., Rodríguez, A., & Pujol, J. (2014). La Psicología Social Comunitaria ante los cambios en la sociedad contemporánea: De la reificación de lo común a la articulación de las diferencias. *Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad*, 13(2), 32-43.
<https://doi.org/10.5027/psicoperspectivas-Vol13-Issue2-fulltext-433>
- Montero, Maritza (2003). *Teoría y práctica de la psicología comunitaria: La tensión entre comunidad y sociedad*. Buenos Aires: Paidós.
- Montero, Maritza (2004). *Introducción a la Psicología Comunitaria: Desarrollo, conceptos y procesos*. Buenos Aires: Paidós
- Montero, Maritza (2006). *Hacer para transformar. El método en la psicología comunitaria*. Buenos Aires: Paidós.
- Musitu Ochoa G., Herrero Olaizola J., Cantera Espinosa L. & Montenegro Martínez M. *Introducción a la Psicología Comunitaria*. Ed. UCO. 2004. Barcelona. España
- Pérez-Tarres, A., Cantera Espinosa, L. M., Andrade Santos, K. D., & Pereira da Silva, J. (2019). Consideraciones metodológicas sobre investigaciones sensibles en metodología cualitativa. *Psicología: Ciência e Profissão*, 39(2), 112-124: doi.org/10.1590/1982-3703003225746
- Ralph, N., & Vogel, N. (2018). *Kit de herramientas de facilitación. Trucos y consejos para una facilitación empoderadora y participativa*. TGEU.
https://tgeu.org/wp-content/uploads/2018/11/FacilitationToolkit_TGEU2018_SPA.pdf
- Reboloso, Enrique y Morales, Jose Francisco (1996). Evaluación de programas y Psicología Social. En J.L. Álvaro; A. Garrido y J.R. Torregrosa, *Psicología Social Aplicada*. Madrid: McGraw-Hill. Pp. 475-511.
- Rodríguez Roca, Josep (2004). Avaluació de les intervencions socials. En J. Rodríguez Roca, *Avaluació i tècniques d'intervenció social*. Barcelona: UOC.
- Subirats, Joan (2001). Nuevos mecanismos participativos y democracia: promesas y amenazas En Font J. *Ciudadanos y decisiones públicas*. Ariel: Barcelona. Pp. 33-42.
- Vázquez Martínez, M., Cantera Espinosa, L. M., & Pereira da Silva, J. (2017). La fotointervención, como instrumento sensibilizador en la investigación de la igualdad en las relaciones de pareja juveniles. *Cadernos de Género e Tecnologia*, 10(36), 72-94.
[file:///C:/Users/1134791/Downloads/7403-26518-1-PB.pdf](https://periodicos.utfpr.edu.br/cgt/article/view/1134791/Download/7403-26518-1-PB.pdf)

- Villasante, Tomás (1998). De las redes sociales a las programaciones integrales. Cuatro redes para mejor vivir 2. Buenos Aires:editorial Lumen/Humanitas.
- Walsh, , C. (2006). Lo pedagógico y lo decolonial entretejiendo caminos. *Revista de Economía Institucional*, 8(Weber 1947), 1-26.

Programari

-